

Szerkesztőség, kiadó
Hivatal és nyomda
Kis-Kolozsvár
E. Póp (Brassai)
Telefon:

3181 Dl. Ramasetter Róbert
I. Dísztér 2. II. 8. Budapest, Suciu.

KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

ELOFIZETÉSI ARAK

Romániában
Egész évre — — 1150
Félévre — — — 600
Negyedévre — — 320
Egy hónapra — — 110

Csehszlovákiában
Egy hónapra Ck 40—
Egyes szám — — 3—

1927 szeptember 14 Szerda

Kis-Kolozsvár * X évfolyam * 208 szám

5687 Elul 17

Befejeződött a XV. cionista világtkongresszus

A kongresszus külön határozatban tiltakozik az oroszországi cionisták üldözése ellen. Elfogadják a politikai javaslatokat és az új költségvetést

(Bázel, szeptember 13. Az Uj Kelet kiküldött munkatársától.) Tegnap este zajlott le a XV. cionista világtkongresszus záróülése. A kongresszus óriási többséggel elfogadta a politikai bizottság ismeretes javaslatát. Ezután azt a határozati javaslatot terjesztették be, amelyben a kongresszus köszönetet mond a szovjethormány állandó terrorjának kitett és bebörtönzött oroszországi cionistáknak állhatatos kitarthatásukért, egyben tiltakozik az ellen az embertelen üldözés ellen, amely Moszkvából kiindulva a zsidó nemzeti mozgalmat el akarja pusztítani. A határozati javaslat felszólítja az összes szovjetállamok kormányait, hogy bocsássák szabadon a letartóztatott cionistákat és hagyják abba a zsidó nemzeti mozgalom hűveinek üldözését. Végül felszólítja a kongresszus a világ zsidóságát, hogy csatlakozzék ehhez a tiltakozáshoz. A javaslatot, két szavazat kivételével, a kongresszus elfogadta.

Elfogadta a kongresszus a pénzügyi bizottság által összeállított költségvetést is. Eszerint a cionista szervezet bevételeit 631.832 fontban, kiadásait pedig 461.852 fontban állapították meg.

A tárgysorozat utolsó pontjának kimerítése után Szokolov, a végrehajtóbizottság elnöke a kongresszus nevében meleg szavakkal köszönetet mond Svájcnak és Bázelnek azért a vendégszeretetért, amellyel a világ zsidóságának nemzeti parlamentjét már másodízben fogadták ezen a történelmivé vált helyen. Majd felolvassa a jelenleg Dél-afrikában tartózkodó Amery brit gyarmatügyi miniszter táviratát, amelyben válaszul a kongresszus üdvözlésére és sok sikert kíván a zsidó ujjáépítés jövőbeni munkájához.

Nachum Szokolov után dr. Chaim Weizmann, a szervezet elnöke emelkedett szólásra és rövid, de bensőséges beszéd kíséretében köszönetet mondott a vezetőség tagjainak, valamint a kongresszus delegátusainak a tanácskozások során kifejtett működésükért, amellyel hozzájárultak a tornyosuló problémák megoldásának elősegítéséhez. A kongresszus tagjai állva hallgatták végig Weizmann beszédét, majd a Hatikva eléneklésével véget ért a jubiláris cionista világtkongresszus.

Uj pénzügyi alapokra helyezik az ujjáépítést

(Bázel, szeptember 13. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az ujjáépítés szempontjából igen fontos ülése volt a kongresszusnak a tizenharmadik tanácskozás, amelyről röviden beszámolt már az Uj Kelet. Részletes tudósításunkat alább közöljük:

Dr. Rottenstreich szót kért a pénzügyi bizottság határozatainak indoklására. Mindenekelőtt rámutat arra a tényre, hogy míg a Palesztina-kormány elismeri, hogy a bevándorlás következtében az állam jövedelmeiben tekintélyes többlet mutatkozik, egyetlen lépést sem tett arra nézve, hogy a külföldi tőke beözönlését elősegítse. Azonban függetlenül attól, hogy a Palesztina-kormányt ebben a vonatkozásban is támogassuk, a cionista szervezetnek mindent meg kell tennie, hogy az ország ujjáépítési tempójához a cionista munka is hozzájáruljon.

— A takarékoság útját most már nem fogjuk elhagyni — mondotta a szónok — és a beadott javaslatok hathatós eszközt jelentenek az ujjáépítés nagy céljainak elérésére. A pénzügyi bizottság úgy vélte, hogy egy olyan bizottság megválasztása, amely tisztára pénzügyi kérdésekkel foglalkozik, nem tartozik a permanens-bizottság plénuma elé.

A népszövetségi és nemzeti kölcsön

— Mi azon a véleményen voltunk, hogy ezuttal nem arról van szó, hogy a bizottság tagjai milyen párthoz tartoznak, arról sem, hogy vajon Erec Jisráélben laknak-e. Főként arra kell súlyt helyezni, hogy olyan férfiak legyenek a bizottságban, akik alkalmasak fontos pénzügyi javaslatok felülvizsgálására és illetékes körökkel való tárgyalásra.

Heller: A bizottságnak feladata, hogy olyan gazdasági tervet dolgozzon ki, amely az ujjáépítés munkáját intenzívvé fogja tenni. A nagy kölcsön kérdése ma jóval érettebb, mint egy évvel ezelőtt. Nem a bankkölcsönre gondolok, hanem elsősorban a politikai kölcsönre. A Nép-

szövetségnek és a mandatárius hatalomnak egyaránt kötelessége a cionista világszervezet ez irányú működését támogatni. Az exekutive kötelessége teljes eréllyel odahatni, hogy az ügy reális stádiumba kerüljön. A megvalósulás egy másik útja a nemzeti kölcsön. Ha látjuk majd az erők összefogását és ha majd itt lesz a Palesztinába küldendő szakértői bizottság jelentése, akkor majd appellálnunk kell a zsidó nyilvánossághoz. És hangsúlyozottan kijelentem, hogy ennek a nemzeti kölcsönnek tiszta üzleti alapon kell nyugodnia. Nagyon fontos, hogy a pénzügyi kérdéseket alkotmányosan rendezzük. Meg kell pontosan határozni, hogy a világszervezet törvényhozó és végrehajtó közegei milyen hatáskörrel rendelkeznek ebben a kérdésben. Az ellenőrző hivatal és a kölcsön konszolidálni fogják Palesztina gazdaságát és lehetővé fogják tenni a jövőben egy nagyvonalú munkásság kifejtését.

A kölcsönbizottságért

Zlatopolsky: Kívánatosnak tartom, hogy a kölcsönbizottság ne legyen tartós közület, hanem azonnal a kongresszus befejezése után vizsgálja meg a javaslatokat. Követeljük, hogy a kongresszus ne válasszon husztagu bizottságot, mert hiszen tisztára technikai kérdésekről van szó, amelyeket kisebb bizottság sokkal gyorsabban tud elintézni. Javasolom egy palesztinai albizottság megalakítását.

A kérdés feletti részletes vita során dr. Rufeisen rámutat arra a bizottsági határozatra, amely szerint a kongresszus az ujjáépítés megszilárdításának céljaira szükségesnek tartja egy nagyarányú pénzügyi operáció végrehajtását. E célból kölcsönbizottság kijelölését tartja szükségesnek, amely felülvizsgálja a belső és külső kölcsönökre vonatkozó javaslatokat. Ugyanez a bizottság tartozik a javaslatokat annyira konkrétizálni, hogy az exekutívnek módjában legyen javaslatokat tenni az Akciónkomite legközelebbi ülése elé.

A pénzügyi politika alapelvei

Motzkin a bizottság második határozati javaslatát terjeszti ezután be, amely így hangzik: „A kongresszus felhatalmazza az exekutívét, hogy kezdje meg a hosszulejárta kölcsönök felvételére irányuló és az ezzel összefüggő megállapodásokra vonatkozó operációkat abból a célból, hogy a Palesztina ujjáépítés intenzívvé tétessék. A pénzügyi hovatfordításáról és a költségvetésnek ezáltal előálló változásairól az exekutívének javaslatokat kell tennie az Akciónskomite e célra összehívandó gyűlésének.” A javaslatot elfogadták.

A bizottság további javaslatát szintén elfogadták. E javaslat értelmében a kongresszus kimondja, hogy a cionista világszervezet pénzügyi politikája a következő alapelveken nyugodhat: 1. A meghatározott évre megszavazott kiadások szigorúan az illető évben várható bevételek határai között mozoghatnak. 2. Lelkiismeretesen kell ügyelni arra, hogy a megkezdett produktív palesztinai munkák abba ne maradjanak. 3. Igyekezni kell azon, hogy a költségvetés jelentékeny része produktív célokra, különösen pedig a mezőgazdasági kolonizáció céljaira fordíttassék.

A főellenőr hatásköre

Neiger rámutat az ellenőrző hivatal nagyfontosságára.

— Fontos azonban, — ugymond — hogy biztosak legyünk afelől, hogy az ellenőrző szerv, amelyet megalakitunk, ne legyen bürokratikus módon vezetve.

A hivatalvezető főellenőr hatáskörét így körvonalozza a javaslat: Az ellenőr nem vállalhat semmiféle hivatali, vagy tiszteletbeli állást azokban a szervezetekben és intézményekben, amelyekben hivatalból érdekelve van, azonfelül semmiféle delegátusi mandátumot nem vállalhat. Joga van javaslatokat tenni az exekutívnek tisztviselők elbocsátására és irodák feloszlatására. Ha az exekutive elvetné javaslatait, akkor ez ellen felebbezéssel élhet az Akciónskomitehez.

A cionista tisztviselők inkompatibilitása

Az utolsó ülések egyikén tárgyalták a tisztviselők összeférhetetlenségéről szóló javaslatot, mely így hangzik:

„A cionista exekutive és a cionista központi intézetek, mint a zsidó Kolonial bank, a Keren Hajjeszód és Nemzeti Alap tisztviselői mindaddig, amíg aktív szolgálatban állnak, nem lehetnek tagjai az Akciónskomiteának tekintet nélkül arra, hogy akár a főirodák valamelyikében, akár az országos fiókok mellett tevékenykednek.”

A német Keren Hajjeszód titkára, Alfred Berger a határozat ellen, amelyben a tisztviselők jogfosztását látja, éles tiltakozást jelentett be.

A szervezeti bizottság elnöke kijelentette, hogy a javaslatot maguk a vezető tisztviselők proponálták, mire Berger kijelentette, hogy mögötte a cionista tisztviselők kilencven százaléka áll. A javaslatot kiegészítették még azzal, hogy azon intézmények tisztviselői is, amelyeket a cionista világszervezet szubvencionál, nem lehetnek az Akciónskomite tagjai. A javaslatot ezzel a megszorító rendelkezéssel fogadták el.

A kongresszus által választott kölcsön bizottság megalakult. Elnöke Naiditsch lett. A bizottság exekutívje Párisban székel és a következők a tagjai: Feiweil, Jakobson, Motzkin, Naiditsch és Zlatopolsky. Megállapították a kölcsön-bizottság munkatervét és gondoskodás történt, hogy a bizottság tagjai közötti érintkezés meginduljon. A bizottság titkárságot állít föl.

IRÓK ÉS IRÁSOK

H. G. Wells: William Clissold világa

Soha el nem muló értékkel gyarapodott a gondolkodó emberek kincseskamrája. H. G. Wells legújabb művével megkoronázta négy évtized szépirodalmi és publicisztikai alkotásainak imponáló sorozatát. „William Clissold világa” egy nagy temperamentumu, nagytehetségű ember életregénye. Mivel pedig ez az ember H. G. Wellsnek testi-lelki rokona, az ő életének, gondolatvilágának fejlődése megvilágítja az Ember lelkiismeretét, az ember fejlődését és a jövő útjait. William Clissold gazdag, kíváncsi és törhetetlen szellem, akit nem köt semmi konvenció, nekifeszíti vállát a legkeményebb munkának, beleveti magát a szerelem forgatagába és fausti lelke szomjúságát nem csillapítja sem vagyon, sem asszony, sem siker. Mert kisebbik Én-jén túl a nagy Én, az ember vágya kergeti és ez a vágy csak akkor nyugszik meg, amikor kivívta a maga új hitét, amikor úgy érzi, hogy része van az új ember, az új férfi és az új asszony megteremtésének gigászi munkájában. „Gyermekes reményeim, heves vágyaim, állatias mohóságom, vad kegyetlenségem, vak féltékenységem, sötét bánataim, kézzel-lábbal-foggal való harcom az érvényesülésért: mindez megvolt a maga idejében, és fokozatosan elült. Időnként feltámadt újra, izgatott, gyötört és korbácsolt, de a szűkkörű szenvedélyek görcsös rohama mindig rövidebb lett és mindig ritkábban tért vissza. Párak lettek, amelyek eltakarták és valószínűleg. Nem vagyok eltelve már önmagammal, hegycsúcsról nézem a világot, a látóköröm kiszélesedik, nem vagyok már William Clissold, hanem az Ember.” És William Clissold meggyőződése, hogy eljön az idő, amikor mindenki eljut „az emberi nagykorúság csúcsára.” Megenyhülten, mosolyogva nézünk majd vissza, fájunk gyermekkorának gonosz csinyjeire, ostobaságaira és tévelygéseire.

Wells szédítő röptű, ötletekben kimeríthetetlenül gazdag regénye Szinnai Tivadar fordításában olyan formát kapott, amely az eredetinek lendületét, szinompompáját, kifejezéseinek szuggesztív sugárzását tökéletesen reprodukálja. „William Clissold világa” nem a könyvpiacnak, nem az irodalmi életnek, hanem az emberiség lelki és társadalmi fejlődésének eseménye. Pantheon kiadás, a Regény Mesterei sorozatában, két kötet, ára füzve Lei: 408.— kötve Lei: 545.—

MÓRICZ ZSIGMOND: BALESET. Szerelméről és házasságról, férfiakról és asszonyokról szól ez a könyv. Fekete parasztok és hófehér király-asszonyok, szürke polgárok és szivárványos szultánok a hősei, de szürkeségük és ragyogásuk csak leplezi az egyetlen színt, amely mindnyájukat élte és átzuhogja: a vér piros színe. Végső és mélyseges ösztönök kergetik e remekbe faragott történetek embereit: ám ezek az ösztönök sehol sem durván és a maguk nyereségében, hanem az élet kemény prizmján, megtörve ezer színben és ezer változatban nyilatkoznak meg. Móricz Zsigmond a jelenségek világában mindentlátó s a láthatatlan világban mindent sejtő művész öntudatával és biztonságával gyűjti össze a szétszóródó sugarakat. Különös titkokat leplez le, meglepő homályokra világít rá fölényes egyszerűséggel és természetességgel. Az ő szemében magától értetődőnek tűnnek a lélek csodái, az olvasó azonban megdöbbent izgalommal áll a különös kapuk előtt, amelyeket egyenként tár fel az író hatalmas erejű művésze. Az új Móricz-könyvhöz Iványi Grünwald Béla festett gyönyörű címlapot. A kötet az Atheneum kiadása, ára füzve 231 lej, egész vászonkötésben 333 lej.

HEYERMANS: BLÖFF. Most jelent meg az Athenaeum kiadásában Heyermans Hermannak, a két esztendője elhunyt világhírű németalföldi írónak Blöff című posthumus regénye. A „Remény” írója ettől a munkájától várta azt az anyagi sikert, amelyben soha nem volt része s amelytől a halál most is megfosztotta. Olyan regény ez, amely valóban világsikerre hívatott: a háború utáni Európa pénzügyi és társadalmi életének felfokozott lüktetése, nagy tervek, csalások, szemképrázató cél-

kitűzések kapcsolódnak szerves egésszé benne. E nagy tözsdei manőverből indul ki a cselekmény és villámgyors fordulatai a legszélesebb horizontokat mutatják meg. A modern detek-iv-regény eddigelő ismeretlen műfaját teremtette meg Heyermans a „Blöff”-ben, amely erkölcsrajza és egyben gunyos kritikája az összeomlást követő esztendőket életének. A regény Mikes Lajos kitűnő fordításában jelent meg magyar nyelven. Ára 164 lej.

ARTHUR SCHNITZLER: ÁLMOK ÉJSZAKAJA. Fridolin és Albertina, a fiatal bécsi orvos és felesége békésen ültögelnek polgári otthonukban. Az orvost egy éjszaka beteghez hívják és egyszerre felborul a béke nyugalma, perzselő érzelmek fektetve viharfelhője gomolyol az égre. Az orvos elmegy és maga sem tudja hogyan, belekeveredik az éjszakai város bűnös, tikkasztó kalandjaiba. A számom forgatja, sodorja, akár valami száráról leszakasztott virágroncsot, fuldoklik az érzelmek viharában, értelmetlenül, kábán kapkod minden mentő női kéz után, míg végre egy utolsó,

fellegig tornyosuló hullám kibajtja a szilárd partra, a sokszor megunt és most áldva óhajtott biztos otthonba. Egyetlen éjszaka története ez a regény és benne van az egész élet képe, mesterien érzékelteti Schnitzler a horgonyvesztett lélek hányódását. Ára füzve Lei 81.60, egész vászonkötésben 148 lej.

Hankauban minden pillanatban várják a kommunista zendülés kitörését

A hatóságok megtették az intézkedéseket a lázadás leverésére

London, szeptember 13. Sanghajból érkező jelentések szerint Hankauban a kínai hatóságok nagyarányú előkészületet tesznek a kitörőben lévő kommunista zendülés leverésére, melynek kitörését minden órában várják. A Gere elnevezésű bennszülött-városrészben Holing kínai vörösvézér ötezer főnyi irreguláris csapatai készenlétben állanak. Holing megkezdte Hankau irányában előrenyomulását, ahol kommunista uralmat akar berendezni.

Magyarországon is felütötte fejét a gyermekjárvány

(Budapest, szeptember 13. Az Uj Kelet tudósítójától.) A gyermekparalízis járvány a magyar határhoz közeli városokban is nagymértékben dühöng. Tekintettel arra, hogy a kettős föld-birtokosság miatt a határszéli forgalom igen nagy, féltő volt, hogy a gyermekparalízis járványa Magyarországra is áterjed. Hogy ez a féltel nem volt alaptalan, rövidesen bebizonyult. Csanád vármegye közigazgatási bizottságának tegnapi tartott ülésén dr. Istók Barnabás vármegyei tisztifőorvos bejelentette, hogy Battonyán már fellépett ez a járvány s a battonyai hatósági orvos hivatalos jelentése szerint eddig 5 gyermekparalízis megbetegedés fordult elő egy halálessettel. A megbetegedések olyan családokban fordulnak elő, amelyeknek a határon túl is vannak birtokaik és így a határon átjárnak. Többek hozzászólása után felvetették azt az eszmét, hogy esetleg a forgalom korlátozása és a fiatalok átjárásának teljes eltiltása érdekében feliratot kell intézni a népjóléti miniszterhez. Az alispán bejelentette, hogy ez fölösleges, mert a tisztifőorvosi jelentést már soronkívül fölterjesztette a minisztériumhoz és kérte a

szükséges intézkedések soronkívüli elrendelését.

Ez a veszélyes betegség egyébiránt Békésmegyében is felütötte a fejét. Békésmegye hasonlóvárosában Goldstein Lajos nyolcadik gimnázista, anélkül, hogy tulajdonképpen beteg lett volna, meghalt. Végtagjai bénulni kezdtek és utolsó perceikig is teljesen öntudatos állapotban alig pár óra alatt kiszünetelt. A betegágyhoz hívott orvosok tehetetlenül állottak a halálos kórral szemben. Egyelőre Békésmegyében más gyermekparalízis-esetről még nincsen a hatóságoknak tudomásuk, mindazonáltal az egészségügyi hatóságok már megtették minden szükséges intézkedést a betegség elterjedésének megállítására iránt.

Csak kolozsvári Heinrich-féle Szent László fertőtlenítő glicerint-borotva-szappant használjon.

Grünwald és Steiner

női divatkülönlegességek áruháza Cluj, P. Unirii 12.

Tisztelettel közöljük, hogy az 1927-28 évi őszi és téli saison divatkülönlegességei megérkeztek!

Angol velour és kascha gyapju Francia kascha és kaschin anyagok az összes divatszínekben. Kötönleges seiyem anyagok.

Kötönleges seiyem anyagok.

Mélyen leszállított áron **fest** tisztít, egyben ruháját molymentesíti **Cink Cluj**

Figyelem
פריינד
אנדרלונג

Schultzét négy évre, Mischnajevszkit három évre ítélték

Schultze elájult az ítélet kihirdetése után. A védők és az ügyész is felebbeztek az ítélet ellen

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 13. Az Uj Kelet tudósítójától.) Elhangzott a kolozsvári törvényszék verdiktje a milliós dollár kölcsönök közvetítői, a berlini bankár és a bécsi fezőr fölött és ez a verdikt váratlanul súlyos szankcióval pecsételi meg Schultze és Mischnajevszky sorsát. Nem volt kétséges egy pillanatra sem az, hogy a bíróság marasztaló ítéletet fog hozni, mert az ügyészség által emelt 17 vádpont hálójába már a tárgyalás folyamán beleakadtak a vádlottak. A súlyos ítélet azonban a meglepetés erejével érte a közvéleményt, amely visszafójtott izgalommal leste a bíróság határozatát Schultze és Mischnajevszky sorsa fölött.

Tíz napig tartott a monstre per tárgyalása és e tíz nap folyamán terhelő és mentő állomások egyaránt elhangzottak az egyes vádpontok fölött. Szigorú jogi értelemben vett tárgyi bizonyíték talán nem merült fel a vádlottak bűnössége mellett — a csekkeken kívül természetesen, — azonban súlyosbíró körülményként esett a latba, sőt eleve a vádjavára döntötte el a mérleget az, hogy mindketten büntetett előéletűek, sőt Schultze, nemcsak hogy ötször volt már család miatt elítélve, de újabb családok miatt is lázasan körözi a berlini rendőrség. Ilyen premisszák természetesen illuzióriussá tették a vádlottak jóhiszeműségét, illuzióriussá a könnyen ígért millió dollárokat és végül is elítélő verdiktet eredményeztek.

Ítélet előtt

Déli tizenkét órára volt kitűzve az ítélet kihirdetése, de jóval 11 előtt már gyülekezni kezdett az érdeklődők serege az esküdszéki tárgyalások számára épített hatalmas tárgyalóteremben. Az a sokszáz ember, amely állandó és hű hallgatója volt a nem egyszer unalmas jogi vitákkal elnyúló tárgyalásoknak, az amatőr kriminálpszichológusok excentrikus szórakozást kereső hölgyek ezuttal a feszült várakozás szinte ünnepi arckifejezésével foglaltak helyet a hallgatók sorai között.

Tizenkét óra előtt néhány perccel a zsufoltság megtelt terembe fegyveres őrök vezeték fel a két vádlottat. Schultze még összetörtebbnek látszik, mint a tárgyalások folyamán, kínos erőlködéssel vonszolja élettelen tagjait és valósággal lerokkad a vádlottak padjára. Mischnajevszky ruganyosabb, frissebb. Schultze karbatett kézzel, fejét előbe hajtva semmitmondóan bámul maga elé. Mischnajevszky homlokát ráncolva mereven és fűrkészőleg tekintget maga körül.

A közönség soraiból tompított, halk zsongás árad az emelvény felé: Elítélik? Felmentik? Menyire ítélik el? Jogászok és dilettánsok merész jóslatokba bocsátkoznak, fogadások röpöknek a levegőben, az egész terem egyetlen feszült és tehetetlen várakozás most. Egy jólétesült nagyon súlyos büntetésről vél tudni, de általában hitetlenkedve fogadják. Mischnajevszky most felugrik helyéről és ügyvédjéhez, dr. Fehér Dezsőhöz siet. Arca fakó, szinte ónszínű, csak a szuggesztív erejű fekete szempár tanuskodik a fezőr hatalmas életenergiájáról és akaraterejéről.

— Doktor ur, súlyos ítélettől félek... — mondja ügyvédjének.

Az ügyvéd az előtte levő papírlapra mutat:

— Már meg is csináltam a felebbezést... — Mischnajevszky fanyar mosollyal nézi a felebbezés paragrafuszámaikat, azokat a szálakat, amelyekbe az ő hosszú időre veszélyeztetett szabadsága kapaszkodik. Azután lassan visszamegy helyére.

Tizenkét óra után néhány perccel bovonul a bíróság: dr. Furnea elnök, Filipescu szavazóbíró és Blasiu jegyző. Dermedt csend áll a terembe. A hatalmas periratosomó döngve esik le a bíróság asztalára.

Az elnök hangja csendül fel: In numele legii... A törvény nevében. A bíróság felmenti a vádlottakat a Nerva-szanatórium, a római katolikus státus kölcsönnyeléből kifolyólag a család kísérletének védje alól. Ugyancsak felmenti a vádlottakat a dévai prefektusi titkárral kötött díóügyletben is a család

kísérletének védje alól.

Most emelt hangon folytatja az elnök: de bűnösnek mondja ki a bíróság dr. Mischnajevszky Emánuel vádlottat, aki 1891 szeptember 16 án született Lublinban, lengyel állampolgár, négyrendbeli család büntetettében...

A hallgatóság zajos moraj fut keresztül, Mischnajevszky sorsa megpecsételtetett... Az elnök csendet kér, majd halálos csendben folytatja:

... amelyet azáltal követett el, hogy:

1. 1926. év márciusában két összegben összesen 37.560 lejtt vett fel a kolozsvári városházától azzal, hogy egy általa közvetítendő egymillió, majd másfélmillió dolláros kölcsön közvetítése céljából bizonyos aktákat fog angol nyelvre fordítani. Ily módon megtevésztette, tévutra vezette a hatóságokat, a felvett pénzt pedig saját céljaira használta fel.

2. 1926 májusában Szatmár városától a „Casa Noastra” bank útján 50.000 lejtt vett fel ugyanolyan akták lefordításáért, egy 700.000 dolláros kölcsön közvetítése céljából. A fordításokat azonban nem csinálta meg és a pénzt saját céljaira használta fel, megkárosítva, félrevezetve a várost.

3. A szatmári Unio-vagonyártól 25 dollárt.

4. A kolozsvári Hirsch Odön szeszgyártól 45.000 lejtt vett fel hasonló címen.

Kétrendbeli család büntetettében tettestársként találja bűnösnek a bíróság Mischnajevszky Emánuel, mert zsíralt és eladott Weisz Sándor kolozsvári kereskedőnek egy Schultze által a Darmstadter Nationalbankhoz kiállított 1000 márkás csekket, majd zsíralt és eladott Jack Jäger kolozsvári ügynöknek egy Middle Europe Securities Companihoz kiállított 3000 márkás fizetési utalványt, előbbiért 45.000, utóbbiért pedig három összegben 75.000 lejtt inkasszálva be. A pénzen a két vádlott megosztott.

Csalás kísérletében bűnösnek találja a bíróság Mischnajevszky Emánuel, mert zsíralt és el akart adni egy 500 dolárta Schultze által kiállított csekket, hogy az Astoria-szállóban lévő adósságukat kifizethessék.

Mindzekért a büntetőtörvénykönyv 303 96 és 99. paragrafusá alapján a bíróság 3 évi fegyházra itéli dr. Mischnajevszky Emánuel. A büntetésből 9 hónap és 25 napi vizsgálati fogságot kiöltötnék vesz a bíróság.

Kötelezi a bíróság a vádlottat, hogy Kolozsvár városának 37.560, Szatmár városának 50.000 lejtt fizessen vissza, Jack Jägernek pedig Schultzevel együtt 75.000 lejtt térítsen meg.

Elrendeli a bíróság Mischnajevszky Emánuelnek az országból való kiűzést 10 évi időtartamra. Felmenti a bíróság a vádlottat a Weisz Kálmán szabóval kapcsolatban emelt család védje alól. Kötelezi Mischnajevszky Emánuel a perköltségek megtérítésére, de ugyanakkor megállapítja, hogy az nem hajtható be.

Az érdeklődő, kíváncsi szemsugarak keresztül-tüzebe kerülő Mischnajevszky emberfeletti erőfeszítéseket tesz, hogy nyugalmát megőrizze. Az ítélet kihirdetése alatt lázasan jegyezgetett noteszébe, valószínűleg csak kusza ákom-bákomokat, hogy idegfeszültségét leplezze.

Négyévi fegyház

Az elnök folytatja: Bűnösnek találja a bíróság Schultze Christian Erich Oretoriust, három rendbeli család büntetettében, amelyet azáltal követett el, hogy:

1. Egy meg nem alakult bank részvényeit eladta Bachmann bukaresti bankárnak.

2. 50.000 lejtt vett fel kölcsönképen a Bachmann-bankháztól, amelynek fedezetekül egy 1000 márkás csekket adott át Bachmannnak. A csekket azonban nem honorálták Berlinben, de

értésítették, hogy Schultze a rendőrség körözés és hogy fizetéképtelen.

3. Tuffli Richard polgármesterhelyettesétől 3000 lejtt vett át azzal, hogy eljuttatja Bukarestbe, de az összeget saját céljaira használta fel.

Bűnösnek mondja ki a bíróság abban, hogy 500 dolláros csekkel fizette ki az Astoria szállóbeli adósságát, amelyet nem honoráltak, tettestárs végül a Weisz Sándornak és Jack Jägernek eladott 1000, illetve 3000 márkás csekk ügyében. Mindezek alapján a bíróság

büntetett előéletének figyelembevételével 4 évi fegyházra itéli el, amelyből 9 hónapot és 25 napot a vizsgálati fogsággal kitöltötnék vesz. Kimondja a bíróság a vádlottnak az országból való kiűzését 10 évre és fentartja a kolozsvári törvényszék határozatát, amely szerint Schultze büntetésének letöltése után kiadják Németországnak, minthogy a berlini törvényszék letartóztatási parancsot adott ki ellene.

Az ítélet indokolásában kimondja a bíróság, hogy Mischnajevszky nem bizonyította be, hogy a fordításokat ténylegesen megcsinálta. Az sem bizonyított be, hogy Londonban és Párisban járt a kölcsönért, hiszen utlevelében nyoma sincs az angol és francia vizumnak. Schultze Erichről megállapítja a törvényszék, hogy csakugyan vezérigazgatója volt a Middle Europe konzorciumnak...

Schultze elájult

Schultze, aki eddig viaszárga arccal, dermedten hallgatta a pörölyként lesújtó verdiktet, megvonaglik... Görcsös remegés rázza meg testét, görnyedten felemelkedik padjáról és elfuló hangon mondja:

— Elnök ur, rosszul érzem magam... —

A szívét keresi kezével és tehetetlenül, segélykérően tekint maga körül. Az elnök utasítására a két ór karján kimegy a folyosóra. Egy éltebb hölgy a hallgatóságból felugrik és székét visz ki utána. A tárgyalás megszakad egy pillanatra. Schultze felloccsajlik, végigdől a folyosón egy fapadon és valami ájult kimerültség lecsukja szeméit.

E rövid, kínos intermezzo után az elnök folytatja az ítélet hosszú indokolásának felolvasását. Majd Mischnajevszkyt szólítja az elnök az emelvény elé.

Az ügyész és a védők felebbeznek

— Megértette az ítéletet? Akar-e felebbezni?

Mischnajevszky akadozva válaszol: Természetesen... Majd az ügyvédem...

Popescu ügyész emelkedik ezután szólásra. Felebbezést jelent be az ítélet ellen és kéri a vádlottak bűnösségének kimondását mindazokban a bűncselekményekben, amelyekért felmentette őket a törvényszék. Kéri, hogy az országból ne tiz évre, de örökre száműzzék őket. Végül kéri az ítélet súlyosbítását.

Dr. Fehér, Mischnajevszky védője felebbez az ítélet ellen. Dr. Giurgiu János semmisségi panaszt jelent a tárgyalás ellen, mert a bíróság egyik tagja nem teljesítette kötelességét. És felebbez az ítélet ellen, hangsúlyozva azt, hogy a vádlottak teljesen ártatlanok. Kéri, hogy a szívbajban, ischiaszban és reumában szenvedő Schultze szállítsák át a kórházba. A bíróság az ügyészséghez utasítja kérésével az ügyvédet.

Dr. Fehér kéri, hogy a tudóvészben szenvedő Mischnajevszkyt helyezték szabadlábra. A bíróság visszautasítja a kérést, elfogadja a felebbezéseket és elrendeli, hogy az ügy aktáit áttegyék a kolozsvári ítéltáblához. Elrendeli, hogy Schultzenek a börtönben olvassák fel az ítélet indokolását...

A tárgyalás véget ért ezzel. Schultze szinte élettelenül fekszik a bíróság folyosóján. Mischnajevszky melléje áll és csapzott szőke haját simogatja. Mellettük két szuronyos őr és előttük a fegyházbüntetés hosszú évei. (k. r.)

**Bartók Béia,
Kodály Zoltán**

legújabb fényképei a művészek sajátkezü aláírásával. Kis alak 15 lej, nagy alak 24 lej. utánvétellel szállítja Lepage zeneműosztály

Figyelem! Aki ismeri a Rosenzweig Antal, Cluj, Piața M. Viteazul 37-38. **Figyelem!**
 35 év óta fennálló zsidókönyvkereskedő üzletét, az bizalommal megrendelheti a szükséges selyem vagy gyapjú **Ügyeljen a**
Taleszét, Machsor-szükségletét, stb. mert ha azt drágálná, **névre**
 úgy visszaadom a pénzt

Megtalálták az „Old Glory“ roncsait

London, szeptember 12. A „Cyile“ gőzös rádiójelentést adott le, mely szerint megtalálta az „Old Glory“ eltűnt repülőgép roncsait. Mint ismeretes, a gőzöst a „Daily Mirror“ lapkiadó-vállalat bízta meg a repülőgép felkutatásával, melynek főszervezője, Paine, az „Old Glory“-nak egyik utasa volt. A szikratávírat szerint a roncsokat 550 mérföldnyire a Bel-Izland szigetektől és száz mérföldnyire attól a helytől találták meg, ahonnan az „Old Glory“ az S. O. S. jeleket adta le.

A »Monitorul Oficial«-nál elpanamázott pénzből reorganizálni lehetett volna az összes főbb telefonvonalakat

A posta arra hivatkozik, hogy nincs pénz a telefonvonalak kiépítésére és nem zárkózik el attól, hogy érdekelt kereskedelmi körök saját költségükön építsék ki a hiányzó vonalakat

(Bucuresti-Bukarest, szeptember 13. Az Uj Kelet tudósítójától.) Marinescu, a posta vezérigazgatója ma fogadta lapunk bukaresti munkatársát, aki az új telefonvonalak építéséről érdeklődött a posta vezérigazgatójánál. Közismert tény, hogy a telefonvonalaink olyan siralmas állapotban vannak, hogy a legkisebb vihar napokra elszakítja a Regátot Erdélytől és tekintettel arra, hogy Brassón keresztül csak egy telefonhuzal köti össze Erdélyt Bukaresttel, így könnyen el lehet képzelni, hogy ez az egyetlen huzal mennyire meg van terhelve hivatalos beszélgetésekkel, úgy, hogy a kereskedő, az egyszerű privát ember a legnagyobb nehézségek árán sem képes Bukaresttel összeköttetést kapni. Kétségtelen tény, hogy a romániai telefonműzériákon egyetlen dolog segítene csupán, új vonalak építése. A vezérigazgató olyan mosollyal hallgatta végig kérdésünket, mint aki maga is tisztában van a panasz jogosságával.

— Bizonyos az, hogy a telefonvonalainkat nagyon sürgősen meg kellene javítani és az is bizonyos, hogy nagy szükség volna arra, hogy új vonalakat építsünk, azonban egyelőre három dolog hiányzik ehhez: Pénz, pénz és megint csak pénz. Mi pontosan lefektettük a terveinket, teljesen készen vagyunk a kalkulációinkkal és abban a pillanatban, ha pénzhez tudunk jutni, akkor máris megkezdhetnénk a munkát, azonban mint mondtam, egyelőre — nincs pénzünk.

Tízezer lej egy kilométer vonal

Ezután megkérdeztük a vezérigazgatót arra az akcióra nézve, melyet a brassói iparosok,

gyárosok és bankárok kezdeményeztek, hogy Brassó és Bukarest között egy új telefonvonalat fektessenek le, mely vonalnak a költségeit a brassóiak egy kölcsön formájában ajánlnának fel az államnak. Ha ez a vonal felépülne, akkor ez nemcsak a brassóiakra volna óriási fontosságú, hanem ezáltal felszabadulna a mostani fővonal a környékbeli és a brassói beszélgetésektől és összehasonlíthatatlanul könnyebben lehetne beszélni Bukarestből Araddal, Kolozsvárral, vagy Nagyváraddal. Mi a véleménye vezérigazgató urnak a brassói akcióról? — kérdeztük.

— Hivatalosan még nincsen tudomásom egy ilyen akcióról, még hozzá nem terjesztettek konkrét formában egy ilyen kérést, azonban, ha az akció komoly és meggyőződésem arról, hogy ez ajánlat mögött nem valami eltitkolt üzlet rejtőzik, úgy kétségtelenül csak pártolni fogom ezt a kérést. Mindenesetre az illetékes köröknek tisztában kell lenni azzal, hogy mibe kerül egy ilyen vonal építése. A mai viszonyok között egy kilométer telefonvezeték építése az anyaggal, munkával együtt tízezer lejbe kerül és így könnyen kiszámíthatjuk, hogy például egy külön Brassó—Bukarest telefon egymillió-hétszázézer lejbe kerül. A kolozsvári külön vonal belekerülne ötmillió lejbe, a nagyvárad-i vonal hat és félmillió lejbe, ugyanennyibe kerül az arad—bukaresti vonal és a szatmári telefon az majdnem nyolcmillió lejt emésztené meg.

Huszonkilencmillióba kerülne a prága—bukaresti vonal

— Addig, míg ezt a pénzt elő nem terem-

jük, természetesen szó sem lehet valamilyen változásról, a telefonok mai helyzetén. Ugyanez az oka annak, hogy még nincsen meg a Bukarest—Budapest telefonvonal, Titulescu miniszter ur megígérte a külföldi újságíróknak, hogy interveniál a Bukarest—Prága vonal érdekében, azonban ez 29 millió lejbe kerülne. Azonban nemcsak az új telefonvonalakra kellene nekünk pénz. Majdnem a legsürgősebb munkák közé tartozna az aradi telefonközpont kicserélése. Ez a legrégebbi telefonközpont talán egész Európában. Minden tulzás nélkül, muzeumba való az egész központ.

— Különbön a szegény aradiakon már megpróbáltunk segíteni addig is, amíg az új telefonközpontjukat megkapják, hogy az aradi telefonbeszélgetéseket a lehetőség szerint Temesváron keresztül bonyolítjuk le. Ugyanis Temesváron fut át a belgrádi új vonal, ez a vonal a legjobb az egész országban és intézkedtem, hogy a lehetőség szerint az aradi beszélgetéseket ne Brassó—Gyulafehérváron keresztül boajoltsuk le, hanem Temesváron keresztül.

Amire nincs és amire van pénz

A posta vezérigazgatójának fenti nyilatkozatához mi a magunk részéről a következőket jegyezzük meg. Ha a kolozsvári, nagyvárad-i és szatmári kereskedők, bankok és mindazok, akiknek telefonra szükségük van, összeállnak, könnyen össze tudnák hozni azt a nyolcmillió lejt, amelyből egy új vonal Bukarest—Szatmár felépíthető lenne és ily módon természetesen Kolozsvár és Nagyvárad is közvetlen összeköttetést kaphatna e vonalon keresztül a fővárossal. És ugyanez az eset áll fenn az aradiakra nézve is.

De nem értjük azt sem, miért sokalja a posta ezt a néhány milliót, ami az állami élet szempontjából egyáltalán nem végzetes összeg, hiszen, amint a fenti számokból kiderül, a »Monitorul Oficial«-nál elpanamázott pénzből tökéletesen helyre lehetett volna hozni az összes főbb telefonvonalakat.

— Új helyiségbe költözött a kolozsvári Kishitelbank. A kolozsvári zsidó kisegyszociális gazdasági támogatására alakult Kishitelbank és Takarékpénztár fejlődésében jelentős lépéssel jutott előre. Az intézet aránylag rövid ideig tartó működés után elköltözött Paris-ucca 36. alól és a Ferdinand király-ut 5. alatt, az emeleten rendezte be új, hatalmas helyiségét.

COLUMBIA

Graphophone Co. Ltd. London

Az egyetlen mellékzörrej nélküli lemez. Csak villanyos eljárással felvéve.

A legjobb magyar, héber és jargon felvételek.
A legnagyobb repertoár.

Kérje a költségmentes bemutatást és katalogust autorizált eladóinknál.

ANGOL IMPORT.

(Cluj-Koloz tudósítójától.)
teken szerepe
orchestere és
pélig kezdeté
Victor Eftimitu
vezérigazgatója
horizontokon
lát és mint a
váltani igéretei
tek folytak a
előadatlan oper
szobáiban és E
litásai új éra k
Ma délelőtt
folytatni az O
közökben nyi
ramjáról:

— Az új s
ceafarul, a Fat

(Páris, szept
tőjától.) Nard
az olasz konz
verrel támada
kozul néhány
léseibe. A me
ideig várakoz
kért. Carlo Na
év körüli fiata
radt vele, rev
közül mindegy
után a merény
azonban egy,
kodó rendörtis
amikor letartó
erőt, úgy hog
csillapítani.

Lecsillapodá
tását, amely a
maradt, mert s
elkövetése utá
kórházába száll
bálták, ami a
egyik idegroha
let után az ola
caré minisztere
téntek felett.

„Csak

Ma

Genf, szept
Est“ genfi tud
tatott Marinko
rel Magyarorszá
a jugoszláviai r
Marinkovics
tette, hogy a k
látja és reméli,
kozni is lehet.
hogy a jóviszo
tárgyalások a
20-án indulnak
zetlen összes
szlavia a legjob
sokra és reméli
déseket mindké
dészel intézi el.

— Vélemén
rinkovics — ké
nek multja ann
mint Magyarors
het más, mint
történelem szin
hősei egyben a
egymásra utalts
semmisíthetik

Mit hoz a kolozsvári Román Opera az új évadban

Az opera intendantsának nyilatkozata az Uj Keletnek

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 13. Az Uj Kelet tudósítójától.) Két hét óta szimfonikus koncerteken szerepel a kolozsvári Román Opera orchestere és pompás kórusa, október elsején pedig kezdetét veszik az operaelőadások is. Victor Eftimiu, a kolozsvári állami színházak vezérigazgatója széleskörű programmal, széles horizontokon mozgó tervekkel vette át hivatalát és mint a jelek mutatják: Eftimiu be fogja váltani ígéreteit. Az Operánál lázas előkészületek folynak a szezonnyitóra, egyszerre több előadatlan operát gyakorolnak a korrepetitorok szobáiban és Eftimiu hozzáértése, művészi kvalitásai új éra kezdetét ígéri az Operában.

Ma délelőtt alkalmunk volt beszélgetést folytatni az Opera intendantsával, aki a következőkben nyilatkozott az Opera ezévi programjáról:

— Az új szezon két román dalmű: a Luciafarul, a Fat frumos előadásával veszi kez-

detét. Azután sorra következnek az elmúlt években is műsoron szereplő Carmen, Tosca, Cavalleria Rusticana, Faust, Aida, Troubadour, Tannhäuser, Lohengrin, Traviata, Bohémek, Píllangó kisasszony stb. Október 17-ikén kerül színre az első premier: Csajkovszky Anyegin Eugenje. Ezt rövidesen követni fogja Wagner hatalmas drámája, a Parsifal, azután Boris és Goluno, a Szevillai borbély. Van még néhány premier tervbevéve, ezeknek előadása azonban attól függ, hogy mennyiben fog tudni a művészeti személyzet a nagyváradi, aradi és temesvári előadásokkal megterhelten eleget tenni feladatának.

Az eddigi erősségeken kívül több neves operanékesssel folytat tárgyalásokat a direktió és sűrű levélváltás folyik a külföld neves énekeinek vendégszerzésére vonatkozólag is. Ezekről azonban most még nem nyilatkozhatom részletesebben.

Antifascisták gyilkolták meg a párisi olasz alkonzult

A fascista Nardini belehalt sebeibe

(Páris, szeptember 13. Az Uj Kelet tudósítójától.) Nardini párisi olasz alkonzult tegnap az olasz konzulátuson egy olasz ember revolvérrel támadta meg. A lövések leadása után a konzul néhány óra múlva belehalt súlyos sérüléseibe. A merénylő a konzulátus előtt hosszú ideig várakozott Nardinira, akitől kihallgatást kért. Carlo Nardini négy szemközt fogadta a 30 év körüli fiatal embert, aki mikor egyedül maradt vele, revolvérrel két lövést adott le, mely közül mindegyik halálos volt. A gyilkosság után a merénylő el akart menekülni, amelyben azonban egy, a konzulátus épületében tartózkodó rendőrtiszt akadályozta meg. A merénylőn, amikor letartóztatták, súlyos idegroham vett erőt, úgy hogy morfininjekcióval kellett lecsillapítani.

Lecsillapodása után megkezdették kihallgatását, amely azonban teljesen eredménytelenül maradt, mert semmit sem akart vallani. A tett elkövetése után a merénylőt a sautei fogház kórházába szállították. Itt újra kihallgatni próbálták, ami azonban szintén meghiúsult, mert egyik idegrohamból a másikba esett. A merénylet után az olasz konzulátust bezárták és Poincaré miniszterelnök részvétét fejezte ki a történetek felett.

Róma, szeptember 17. Nardini meghitt barátja a „Popolo d'Italia”-ban nyilatkozatot adott le a Párisban végrehajtott politikai gyilkosság előzményeiről. Szerinte Nardini buzgó fascista volt, a párisi olasz kolóniák vezetőtagja, aki a párisi olasz körökben állandóan a fascista eszméket propagálta. Ezért rengeteg ellensége volt az antifascisták körében, akik már többször fenyegették meg életveszélyesen. Három évvel ezelőtt egy exaltált olasz emigráns Nardini-t összetévesztette egy hozzá hasonló idősebb urral, akire revolvérrel fogott s három lövést adott le rá, amelyek azonban nem találtak. Egy másik alkalommal névtelen levelet kapott, amelyben a párisi antifascisták halállal fenyegették meg.

Páris, szeptember 13. Nardini gróf olasz alkonzul meggyilkolása nemcsak mély részvétet hanem nagy izgalmat is keltett a francia fővárosban. A vizsgálataik mindössze csak annyit sikerült még eddig megállapítani, hogy a gyilkos utlevél látamozásért jött a konzulátusi hivatalba. A rendőrség elrendelte a merénylő elméllapotának megvizsgálását, mert zavaros viselkedése folytán azt gyanítják, hogy elmebajos. A lapok véleménye szerint a gyilkosság politikai indokokból történt.

„Csak megelégedett kisebbségek teljesíthetik szívesen kötelességüket“

Marinkovics jugoszláv külügyminiszter szenzációs nyilatkozata

Genf, szeptember 13. A budapesti „Az Est” genfi tudósítója érdekes beszélgetést folytatott Marinkovics jugoszláv külügyminiszterrel Magyarország és Jugoszlávia viszonyáról s a jugoszláviai magyar kisebbségek helyzetéről.

Marinkovics a tudósító kérdésére kijelentette, hogy a két ország viszonyát igen jónak látja és reméli, hogy ezt a jóviszonyt még fokozni is lehet. Teljes erővel azon dolgozik, hogy a jóviszony tovább fejlődjen. Az újabb tárgyalások a két ország között szeptember 20-án indulnak meg, amelyen még az elintézetlen összes kérdéseket megbeszéljük. Jugoszlávia a legjobb akaratú kész a tárgyalásokra és reméli, hogy a még megoldatlan kérdéseket mindkét fél a legnagyobb megelégedéssel intézi el.

— Véleményem szerint — mondotta Marinkovics — két olyan ország között, amelyeknek multja annyira szoros szállal fűződik össze, mint Magyarország és Jugoszlávia, nem is lehet más, mint jóviszony. A magyar és szerb történelem szinte egybefonódik, a magyarság hősei egyben a szerbek hősei is. Évezredek egymásra utaltságát évtizedek ellentétei nem semmisíthetik meg. A szerb-magyar kontra-

vezia tulajdonképpen 1848-ban kezdődött és mit tagadnam, úgy érzem, hogy akkor inkább mi szerbek álltunk a helytelen oldalon.

Az újságíró azon kérdésére, hogy a mostan lezajlott választások nem-e hoznak változást a Magyarországgal rokonszenvező külpolitikában, Marinkovics azt válaszolta, hogy

a Rothermere-akció Jugoszláviában nem keltett tulságos mély hatást,

mert nem érezzük Jugoszlávia ellen irányulónak, de még a választási küzdelmek miatt sem igen volt a lapokban arra hely, hogy az akcióval foglalkozzanak.

A jugoszláviai kisebbségekkel kapcsolatban a következőket mondotta Marinkovics:

— Jugoszlávia politikája úgy a magyar, mint a többi kisebbségekkel szemben a legliberálisabb. Sohasem tartottam helyesnek a szerbesítő törekvéseket. Csak megelégedett kisebbségek teljesíthetik szívesen állampolgári kötelességüket.

Az újságírónak arra a megjegyzésére, hogy nem minden utódállam vallja ezt a nézetét, a külügyminiszter kijelentette, hogy ezt nagy hibának tartja,

bár lehet, hogy ebben a kérdésben kissé szélsőséges álláspontot képvisel.

Sokat foglalkozott ezzel a problémával és meggyőződött arról, hogy minden országnak érdekében áll, hogy nemzetiségei megtarthassák faji és nemzeti sajátosságait.

— Minden nemzetiségnek értéke és hasznos tulajdonságai vannak — hangsúlyozta Marinkovics — nagy hiba volna tehát a szürkítő uniformizálás kedvéért ezeket erőszakkal lenyesegetni.

Szemem előtt állandóan Svájc példája lebeg. A francia svájciak a háború alatt Franciaországgal, a németek Németországgal szimpatizáltak, de azért egyiküknek sem jutott és sohasem fog eszükbe jutni, hogy egy másik államhoz csatlakozzanak,

mert a hazájukban is szerethetik nemzetüket, ápolhatják nyelvüket.

A magyar román birtokperrel kapcsolatban kijelentette Marinkovics, kizártnak tartja, hogy ez az ügy kihatással lehessen a jugoszláv-magyar viszonyra, sőt a magyar-román viszony kialakulására sem gyakorolhat tartós befolyást.

— Folynak a házadó-felebbezési tárgyalások. A kolozsvári pénzügyigazgatóságon most folynak a házadó-kivetések elleni felebbezési tárgyalások. A felebbezési bizottság, amelynek elnöke Bálinth törvényszéki elnök, tagjai pedig Tufili Richard alpolgármester és Dimitriu pénzügyigazgató, naponta dolgozik a rengeteg felebbezésen, miután a kolozsvári házadó kivetések 90 százalékát megfelebbezték. A bizottság a felebbezési kérések nagyrészét akceptálta és jelentékenyen leszállította sok helyen a házadót, de a leszállított adók is túl magasak.

Iskolaév

kezdetére

gyermekének szövetet és vásznat kitűnő minőségekben legolcsóbban

Heller

&

Molnár

divat-nagyáruházában

Cluj (Kolozsvár), Calea Reg.
Ferdinand 15. szerezzen be.

Sötétkék gyapju cheviot szövet leány iskolaruhára .. 170
140 cm. széles, erős gyapju-szövet fiuruhára 250
140 cm. széles gyapju-szövet fiu és leánykabátokra .. 330
Mosott I-a fehérnemű vászon 43
Ágynemű vászon, bőrerős... 48
I-a alsólepedővászon, 145
cm. széles 95
Duplaszéles fekete cloth, egyenköténye nek, minden minőségben..... L. 90-től

Iskoláknak, intézeteknek mintázott árajánlatot szívesen küldünk.

★

Vidéki rendeléseket utánvétellel azonnal szállítunk.

Hirdessen az Uj Keletben

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági híradás napilapja.
 Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Ernő.
 Felelős szerkesztő: Marton Ernő.
 Az Uj Kelet cikkeinek utánnyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

A mai naptár

Szerda

5687. Elul 17.
 1927. szept. 14.

— Francia politikus pesszimiztikus cikke a „Daily Mail“-ban Európa jövőjéről. Londonból jelentik: Durrant, a francia kamara gazdasági bizottságának elnöke hosszabb cikket írt a „Daily Mail“-ban, amelyben hangsúlyozza, hogy a nemzetiségi kérdések szabad vitájának elvét mindenképpen biztosítani kell, mert ellenkező esetben Európa békéje forog veszélyben. Középeurópa helyzete rendkívül nyugtalanító és a béke hívei aggódva várják a jövőt. Meg kell találni — írja — az eszközöket arra, hogy kiszabadítsuk Európát mai bizonytalan helyzetéből.

— A bajor miniszterelnök autóbalesete. Regensburgból jelentik: Helo, bajor miniszterelnök autója tegnap délután összeütközött egy villamoskocsival. Az autó ablaküvegei összetörték és könnyebben megsebesítették a miniszterelnököt.

Október elsején kezdődik a tanítás az elemi iskolákban. A kolozsvári tanfelügyelőség 1558. számú rendeletében közli, hogy a közoktatásügyi minisztérium az állami és kisebbségi felekezeti elemi iskolákban a tanítás megkezdését három héttel elhalasztotta. A közoktatásügyi minisztérium 109.395. számú rendelete alapján az előadások úgy az állami, mint a felekezeti iskolákban október elsején kezdődnek. Ugyanez a rendelet állapítja meg, hogy a gyermekmenhelyek október 15-én nyitnak.

— Ellenőrzik az irodai alkalmazottak munkaidejét. A vasárnapi munkaszünetről szóló törvény alapján a kereskedelmi és iparügyi miniszter rendeletet adott ki, melyben a záróórát és az alkalmazottak munkaidejét szabályozta. A minisztériumnak azonban tudomására jutott, hogy az ipari és kereskedelmi vállalatok nagyrészenél a tisztviselőket a törvényben meghatározott munkaidőn felül roglalkoztatják és utasította a kolozsvári munkafelügyelőségeket, hogy ellenőrizzék a vállalatoknál a tisztviselők munkaidejét. A kerületi munkafelügyelőség ezután hívja fel a vállalatok figyelmét arra, hogy tisztviselőiket ne dolgoztassák a törvény által megszabott időn felül, mivel ez 5000 lejig terjedhető pénzbüntetéssel járó kihágást képez.

— Tartós román vizumot kívánnak a külföldi kereskedők. A szatmári Terménykereskedők Szövetsége felterjesztést intézett a külügyminisztériumhoz, hogy azoknak a külföldi kereskedőknek, akik vásárlás céljából sűrűn látogatnak el Romániába, tartós vizumokat adjanak. Ezáltal megkímélnék őket attól, hogy minden egyes utazás előtt új vizum beszerzésének nehézségei és költségei szakadjanak a nyakukba és így esetleg lemondjanak egyes üzleti látogatásokról. A tartós vizumok kiadásának az az előnye is volna, hogy viszonyosság alapján a mi exportőrjeink is kapnának az illető országoktól tartós vizumokat, ami külföldön szokásos is és ezáltal nekik is meg volna könnyítve üzletvitelük. A szövetség már több felterjesztést küldött eddig is az illetékes minisztériumokhoz, most azonban közvetlenül a külügyminisztériumhoz fordult, egyidejűleg a csehszlovák importőrökkel, akik a prágai kormány útján igyekeznek elérni, hogy a tartós vizumok rendszerét nálunk is bevezessék.

— Egy szatmári új imaház felavatása. Szatmárról jelentik: Vasárnap délután avatták fel a szatmári Saar Hatora Askenazi egyesület szép új imaházát, amely az ortodox zsidó templom mellett, ennek telkén épült fel, a hitközség által felajánlott helyen. Az avatást megelőzőleg Mayer József egy-

Bombamerényletet követtek el Alfonz spanyol király ellen

A király életveszélyesen megsebesült és állítólag meghalt. Spanyolországban kihirdették az ostromállapotot

Páris, szeptember 13. (Rador.) A spanyol fővárosból érkező jelentések szerint Alfonz spanyol király ellen ma délelőtt merényletet követtek el. Amikor az uralkodó, adjutánsának kíséretében a szokásos reggeli automobiljárára indult, az egyik mellékkuccából ismeretlen tettesek bombát dobtak a gépkocsira. A robbanás következtében a király hadsegéde azonnal meghalt, Alfonz király pedig halálosan megsebesült. A súlyosan megsebesült uralkodót azonnal kórházba vitték, ahol műtétet hajtottak végre rajta. Ennek ellenére állapota reménytelen. A királyt menthetetlennek tartják.

Genf, szeptember 13. Ma délelőtt Madridban bombamerényletet követtek el XIII. Alfonz spanyol király és adjutánsa ellen. Az adjutáns szörnyethalt. A királyt a legközelebbi kórházba vitték, ahol megoperálták, de műtét közben állítólag meghalt.

Spanyolországban a merénylet híre leirhatatlan izgalmat váltott ki. Primo de Rivera diktátor próklámapot és minden intézkedést megtett az esetleges rendzavarások elfojtására.

Elfogadható megoldást találnak a román-magyar birtokperben

Valamennyi főbizottság megkezdte ülését

Genf, szeptember 13. A népszövetségi ülészak mai tanácsülésén valamennyi főbizottság megkezdte ülését. A politikai főbizottság Adachy japán nagykövet elnöklése alatt. Legelőször azt a kérdést tárgyalták, hogy az államok milyen módozatok mellett csatlakozhatnak a nemzetközi egyezményekhez a későbbi ratifikáció fentartásával. A kérdés beható megvizsgálására tizenegytagú bizottságot küldtek

ki. Ezután a vezetőhatalmak jogászai ültek egybe, hogy megvizsgálják a román-magyar birtokper vitás kérdéseit, melynek az a lényege, hogy vajon a román-magyar vegyes döntőbíróóság illetékes-e bizonyos vitás esetek eldöntésére, amelyeket az optások terjesztettek elő. Népszövetségi körökben remélik, hogy az ügyben mindkét félre nézve elfogadható megoldást fognak találni.

leli elnök a templomudvaron tartott megnyitóbeszédet, amelyben az imaházépítés történetét ismertette. Utána Mandelbaum Ede hitközségi főgondnok szólt fel, majd a közönség bevonult az új imaházba. Itt Rivel József hitközségi főkántor a templomi énekkar kíséretével alkalmi zsoltárokat recitált, majd mincha-ima következett, melynek befejeztével Grünwald Dávid főrabbi tartott magaróptu avató beszédet. Az avató ünnepélyt este 100 terítékes közvacsora követte, amelynek folyamán Grünwald főrabbi és Rosenberg Márton egyesületi rabbi adtak elő értékes alkalmi Szentírás-magyarazatokat. Az új imaház, amelyet Dobránszky Sándor és Somogyi Bertalan építettek építettek, nagyon szépen sikerült, 20 méter hosszú és 10 méter széles, homlokzatának magassága 12 méter. A 13 méter hosszú csarnokban 140 férőhely van, míg a káptalan 106 női ülés készült. A gyönyörű frigszekrényt és padokat Tóth és Kamarán asztalosok készítették. Az egyesület eddig egy- és negyemillió lejt költött ezen épületre. Az új imaház emelése körül Mayer József mellett Mandelbaum Ede, id. Reiter Mór, Spiegel Dávid, Rosenberg Sámuel és Weisz Elemér szereztek érdemeket.

— Egy munkaképtelen nyomorgó családjaért közölt felhívásunkra Baum Ferenc 410 lejt gyűjtött, Márk Sári 100 lejt adományozott. Az adományokat rendeltetési helyére juttattak.

— Kékszakáll nyolcadik felesége. A szelimes és könnyed, deris és végig lebilincselő francia vígjátékot majdnem kifogástalan készséggel hozta ki tegnap este a Magyar Színház Táray Ferencel megizmosodott drámai eusembléje. Táray és az illuziót keltő Poór érett, kiforrott művészete, Mihályffy fanyar humora dominálták a pompás előadást, amelynek keretében egy fiatal kolozsvári színész mutatkozott be a publikumnak: Révész Lajos, a Magyar Színház újonnan szerződötett naturbursa. A debü a siker jegyében zajlott le. Az első percek elfogódottságát legyűrve, Révész biztos könnyedséggel vitte szerepét, fegyelmelni tudta magát ott, ahol szerepe kilengésekre csábította és ezt kell elsősorban javára írunk. Révész Lajosban határozottan tehetséges, sokatígérő taggal bővül a színházi drámai együttese. És bizonyára ennek az ígéretnek szolt a nyiltszíni taps, amellyel a publikum a kellemes hangú, jóhumoru fiatal színészt szívvel honorálta. (k.)

— Letartóztatták a szalonikii cseh főkonzult. Párisból jelentik: Az „Information“ athéni jelentése szerint a görög hatóságok utasítására tegnap letartóztatták a szalonikii cseh főkonzult, akit azzal gyanúsítanak, hogy a hivatalos futár forgalmat csempészés céljaira használta fel.

Panaszkönyv

Ha az utas nem ismeri a bélyegtörvényt!

Medgyesről kaptuk az alábbi sorokat:

Az új bélyegtörvény szövevényes rendelkezései már sok keblemelenséget és meglepetést szereztek minden téren. Legtöbb helyen azonban a hatóságok és az illetékes tényezők lehetőleg igyekeznek előzékenyen a közönség segítségére lenni. A medgyesi vasutállomáson azonban más a helyzet. A legtöbb utassal, különösen ha idegen, nap nap után megtörténik, hogy a személypoggyászt nem akarják felvenni. A csomagfeladásnál ugyanis a szolgálatban levő tisztviselő tudomására hozza az utasnak, hogy a bélyegtörvény értelmében a poggyász feladóbarcájára 25 bani statisztikai bélyegyet kell ragasztani. A legtöbb embernél természetesen nincsen bélyeg, viszont az állomáson sem lehet bélyegyet kapni, így az utas kénytelen visszateretni a városba. Ezalatt a vonat persze elmegy. De ez nem baj. Az ember legalább megismeri a bélyegtörvényt. Aki utazik, lássa el magát bélyeggel. (Aláírás)

* Erdélyi óras, ékszerész Targu-Mures kirakatait megnézni érdemes.

Mottó:

**Zongoravétel
bizalom dolga**

Legnagyobb garancia erre az 53 év óta
fennálló

Triska I. cég

kitűnő hírneve, mint egyetlen és legnagyobb szaküzlet Erdélyben. — Förster világ-
márka vezérképviselte. — Zongorák
kaphatók hosszabb részletfizetési
feltétel mellett is. Cluj, Str. Saguna 14.
Telefonszám 4-19.

Közgazdaság

Széleskörű programot adott Teodorescu, a CFR új vezérigazgatója

Elsősorban a vasúti anyag rendbehozatalát és a vonalak megerősítését vette lervé Teodorescu vezérigazgató

(Bucuresti-Bukarest, szeptember 13. Az Uj Kelet tudósítójától.) Tegnap délután N. Teodorescu vasúti vezérigazgató fogadta a sajtó képviselőit és részletesen kifejtette előttük a CFR reorganizálási-ára irányuló programját. Teodorescu vezérigazgató, miután megállapította, hogy sem üzleti, sem szervezeti szempontból a CFR nem áll valami kitünően, rátért a jelenlegi helyzet okainak ismertetésére. A legtöbb baj természetesen a háborúból ered. A háboru alatt egész vasutvonalak, azonkívül hidak és más építmények mentek tönkre.

Az így előállott hiányok nem voltak arányban a vasut pénzügyi teherbíró-képességével.

A vasúti személyzet képessége és képzettsége is nagyon leromlott. Végül talán a legnagyobb nehézség az, hogy az ország forgalmi utvonalai teljesen megváltoztak az új területek átkapcsolásával. Beszarabia régebben Odessza felé tendált, míg Bukovina, Erdély és a Banát inkább Fiume irányába gravitált. Epen ezért a legnagyobb figyelmet a vasúti hálózatra kell fordítani.

Ugyancsak elsőrangú fontossággal bír az, — mondotta Teodorescu vezérigazgató — hogy új javítóműhelyeket kell építeni, mert a meglévők képtelenek az elhanyagolt gördülőanyagot használható állapotba helyezni. Hasonlóképpen több mozdonydepót kell létesíteni, amelyek hiányát nagyon megérzi a forgalom. A vasutak közlekedését a vonalak mentén felállítandó centralizációs készülékek fogják biztosítani. Egyszóval

a CFR egész gazdálkodását revízió alá kell venni,

ha azt akarjuk, hogy ez a fontos szerv kielégítő módon működjék. Természetes, az ehhez szükséges munkálatok rendkívül nagy kiadásokat igényelnek.

Súlyos probléma a régi sinek kicserélése. Évente körülbelül 300—400 kilométer távolságu vonalon volna szükséges a sinek kicserélése. Az, ami ezen a téren eddig történt, ugyszóiván semmi. Összesen vagy 400 kilométernyi vonalszakaszon cserélték ki a sineket, vagyis

körülbelül még 3000 kilométernyi távolságban kell új sineket lerakni.

Ha a gördülőanyag rendben lesz és racionálisan kerül kihasználására, ezen a téren nem lesz olyan érezhető a hiány, mint egyebütt, ahol feltétlenül szükség van a teljes reorganizációra.

Ami a vasut adminisztrációjának a szervezetét illeti, ennek egyik legfőbb baja az, hogy az üzemigazgatóságok és a központi igazgatóságok intézkedései gyakran ellentmondásban voltak és a végrehajtó szervek nem tudták mihez tartás magukat. Ezért elhatároztuk az üzletvezetőségek megszüntetését. A jövőben a CFR-nek csak vezérigazgatósága és központi igazgatósága lesz Bukarestben, az országban pedig 14 pályafentartási, forgalmi és vontatási felügyelőség fog működni. Teljesen át fogjuk szervezni a vasut számvitelét is. Új alapokra kell helyezni a CFR jövedelmeinek ellenőrző szervezetét, amely ma állandóan óriási restanciával dolgozik.

Szükségesnek tartom, hogy a CFR-nek legyen meg a rendes költségvetése, amely a normális üzemi költségeket foglalja magában, valamint a kisebb felújító munkálatok és fuvardíjtérítések részére is tartalmazzon egy kisebb százalékban megállapított előirányzatot. Szükség van azután egy rendkívüli budgetre a nagyobb méretű rekonstrukciós munkálatok elvégzésére, új vasutvonalak építésére és egyéb beruházásokra.

Mint ismeretes, a CFR új személy- és teheráru-tarifát készül életbeléptetni.

Az új tarifák nem csupán a bevételek fokozását fogják szem előtt tartani, hanem a gazdasági élet kívánalmait is. Kisebb távolságokban be fogjuk vezetni az oda-

visszautazásra érvényes jegyeket, a jelenlegiek-nél sokkal előnyösebb formákban. Az új tarifák összeállítására már javában folyik abban a bizottságban, amelynek tagjai Alexandru Cotrescu, a CFR elnökgazgatója, Constantin Garoflid volt miniszter, Mereutza mérnök és I. Miclescu, a CFR kereskedelmi osztályának igazgatója.

Teodorescu vezérigazgató még beszélt az új vasutvonalak építéséről, amelyeket az ország gazdasági életének racionális megszervezése feltétlenül megkíván.

Az új vonalak építése

olyan tempóban fog megkezdődni, amilyen mértékben a CFR nek rendelkezésére bocsátják a szükséges összegeket, addig is be akarják fejezni a már megkezdett Brassó—Nehoiasi, Bumbesti—Livezeni, Kisilva—Dornavatra, Hamangia—Tulcea és Kisenev—Sacaidac közötti vonalakat.

Kilencszázalékos kamatot számít fel az állam az adóhátralék után. A pénzügyminisztérium ismételtén felhívja az adózók figyelmét arra, hogy az adótörvény 116. szakasza értelmében október elsejétől az 1927-ben már esedékes, de be nem fizetett adók után kilencszázalékos kamatot fog a kincstár felszámítani. Az október elsejétől december végéig terjedő negyedévi adó után újévtől számítja fel a késedelmi kamatot az állam.

A vasut továbbra is szedi az exporttojtás után a kommissziós illetéket. Az államvasutak vezérigazgatósága értesítette összes szerveit, hogy a kormány felére csökkentette a tojtás kiviteli vámját, amelyben már a kommissziós díj is benne van. Ezzel egyidejűleg a CFR figyelmzetteti az érdekelteket, hogy a vámirodák által felszámított kommissziós illetéket továbbra is kell fizetni.

Leszállították a petróleum-kocsz szállítási díját. A CFR vezérigazgatósága elrendelte, hogy szeptember 15-től kezdődőleg a petróleum-kocsz után, amelyet belföldi forgalomban teherárúként szállítanak, a IV. speciális tarifa díjtételeit kell fizetni. Eddig a petróleum-kocsz a II. speciális tarifa alá tartozott.

Csődbe jutott egy 62 éves balázsfalvi cég. Nagy feltűnést keltett a Küküllő-vidéken, hogy a balázsfalvi Sinberger & Comp. betéti társaság esődöt kért maga ellen. A szolid üzletviteléről közismert üzlet a 62 évvel ezelőtt alakult Sinberger Salamon cégnek volt a jogutódja és kizárólag a súlyos gazdasági viszonyok miatt omlott össze. Ezenkívül az uszorkamatok kergették válságba a céget, amely

igen gyakran 69 százalékos pénzt volt kénytelen igénybe venni, hogy fizetési kötelezettségeinek eleget tehesse. A cég egyedüli beltagja Sinberger István volt, aki jelenleg katonai szolgálatot teljesít.

Az exportfűrészárak kedvezményes fuvardíja. Az államvasutak kereskedelmi osztályának speciális igazgatósága közli, hogy az exportcélokra szánt fűrészárak csak abban az esetben fizeti a X. és XI. speciális tarifa díjtételeit, ha a szállítmány effektív sulya legalább 10 ezer kilogramm. Az exportszállítmányok mázsálási illetéke vagononként 100 lej.

Megszűnt a marosvásárhelyi cukorgyári sztrájk. A marosvásárhelyi cukorgyári munkások három hét óta tartó bérmozgalmá tegnap befejeződött. A cukorgyár igazgatósága nagy engedményeket tett a munkásságnak, különösen a természetbeni lakás pótlása és a fa kiosztás terén. Ezzel a megegyezéssel a marosvásárhelyi gyáriparban megszűnt az utolsó kollektív szerződési harc és a békés munka egy évre biztosítva van.

Meghosszabbították a mezőgazdasági károk bejelentési határidejét. Tudvalevő, hogy a kormány akciót indított a gazdaközön-ség segélyezésére, amely a legutóbbi szárazság miatt súlyos helyzetbe került. Kolozsvár városi tanácsa most ezuton értesíti az érdekelteket, hogy a szárazságból eredő károk bejelentésének határidejét szeptember 18-ig meghosszabbították. Ezen időpont után újabb kárbejelentéseket nem fogadnak el és az e késétt kárvalloztak nem részesülnek az állami támogatásban.

Templomi ülőhelyek

eladása és bérbeadása:

A nagytemplom

jobb oldalán levő 43. számú (gitter ülés, birchat Kahanim)

★

A Poale Czedek

első sorában a 8. sz. alatti ülés (Mizrachi ülés). A női ülés száma 10.

★

A Schasz Chevra

templomban a középső bejáratnál fekvő 42. számú gitter ülés.

A Szeferd templomban több ülés. Érdeklődni a kiadóban

ujévi lapok

50 gyönyörű színes minta, 100 drbonként
Lej 350 és 20 lej portó

„SAFRUTH“ — CLUJ

Tőzsde

A piac teljesen üzletelen, inkább árukinálattal. A pénzkurzusok névlegesek, mert üzletkötés kevés volt.

Devizák	Kolozsvár	Zürich		Páris	Buka-rest	Buda-pest	Bécs	Prága	New-york
		nyitás	zárlat						
Zürich	3125—3130	—	—	492	3130	11020	13680	6506 ¹ / ₄	1928 ³ / ₄
Newyork	161 ¹ / ₂ —1617 ⁵ / ₈	51850	51855	2551	162	57178	70940	3375	—
London	789—790	2521	2521	12402	790	27805	3449	16109	48618
Páris	640—645	2033	2033	—	638	224 ¹ / ₄	27805	1323 ¹ / ₄	392 ³ / ₈
Milano	890—895	2820	2820	138 ³ / ₄	831	3117	3861	183625	544 ¹ / ₂
Prága	478—480	1537	1537 ¹ / ₂	7570	481	1694	2102 ¹ / ₄	—	—
Budapest	2835—2840	9075	9070	2840	—	—	12405	59037	—
Belgrád	—	913 ¹ / ₄	913 ¹ / ₄	—	—	1007	1249	59445	—
Bukarest	—	318	321 ¹ / ₂	1580	—	355	439 ¹ / ₄	2095	—
Vársó	—	58	58	—	—	6395	7923	377 ¹ / ₄	—
Bécs	2285—2290	7310	7310	—	2280	8062	—	47575	—
Berlin	3855—3860	12333	12332	—	3865	1360 ¹ / ₄	16868	80255	—

Száz lej árfolyama: Zürich (utó) 321¹/₂, Páris 1580, Budapest 355, Bécs 43925, Prága 2095.

